

Posudek oponenta habilitační práce

Uchazeč	Mgr. Kateřina Drsková, Ph.D.
Habilitační práce	Překlady moderní francouzské poezie do češtiny a otázky básnického překladu na příkladu veršové tvorby vybraných francouzských autorů druhé poloviny 19. a počátku 20. století
Oponent	PhDr. Josef Prokop, Ph.D.
Pracoviště oponenta, instituce	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ústav romanistiky

Monografie Kateřiny Drskové je vyzrálou studií, spolehlivě opřenou o aktuální teoretická východiska uvažování o literárním překladu, stejně jako o detailní znalost obou literárních kontextů, českého i francouzského. Autorčiným záměrem je zmapování a kritické zachycení proměn básnického překladu moderní francouzské poezie do češtiny na přelomu 19. a 20. století. Kniha se tak stává potřebnou, pokud je mi známo, dosud v takto detailním zaměření neprovedenou sondou do české recepce tohoto emblematického období francouzské poezie a zároveň do překladatelských přístupů snažících se tento jazykově i umělecky nebývale komplikovaný textový korpus přenést do kontextu české literatury 20. a 21. století.

K tomuto úkolu si autorka volí velice účinnou argumentační strategii a efektivní metodologický přístup. Proto aby mohla v náležitém kontextu analyzovat přístupy jednotlivých překladatelů čtenáři nejprve nabízí erudovaný vhled do uvažování o literárním překladu, a to v diachronním, vývojovém pohledu, poté precizně představuje panorama peripetií českého překládání francouzské moderní poezie v jeho různých vývojových fázích a nakonec v detailních komparativních sondách rozebírá, srovnává a komentuje překladatelské postupy jednotlivých autorů. Metodologicky se tak v autorčině práci prolíná literární historie, dějiny literárního překladu a translatologicko-filologická srovnávací kritika jednotlivých textů.

Úvodní autorčiny úvahy směřují k vymezení kontur literárního překladu a především k metodám a přístupům, s jakými byly rozkrývány a interpretovány jeho dějiny. Zdůrazňuje přitom mimo jiné roli překladu jako nezastupitelného indikátoru stavu literárního a obecně kulturního prostředí přijímající oblasti. V tomto případě tedy české kultury a jejího pojmání vlastního jazyka, vlastní literatury a dobových literárně-uměleckých debat a sporů, které pak, zcela přirozeně, velmi silně ovlivňují překladatelskou praxi. Například už samotným výběrem překládaných autorů a textů a jejich následnou recepcí. Toho všeho si je autorka dobře vědoma a již od počátku provádí pečlivou analýzu všech těchto aspektů.

Na tyto koncepty pak navazuje s kritickým nadhledem podaná historie českých překladů francouzské moderní poezie, která tvoří nezbytnou součást následného detailního analyzování překladatelských postupů v konkrétních sondách. Předstírá před čtenářem nejen faktograficky, ale také interpretačně bohaté a precizní panorama českého literárního života s obzvláštním zřetelem ke specifické oblasti básnického překladu z francouzštiny. Nečiní tak ovšem pouze z pohledu čistě chronologického a vývojového, všímá si také mimoliterárních souvislostí, které danou problematiku velmi podstatně ovlivňují. Ať už je to problematika dobových literárních časopisů či knižních edic zaměřujících se na publikování překladů, ale také otázka výběru cizojazyčných autorů či konkrétních estetických proudů, které jsou z různých důvodů preferovány. To vše je součástí autorčiných úvah o kontextu, který

obklopuje a nepochybně důležitě předurčuje mnohé z překladatelské praxe, v jejímž rámci se následně překladatelská recepce francouzské poezie realizuje.

Právě díky všem těmto úvahám a zhodnocením může autorka následně podniknout interpretačně velice podnětnou cestu k analýze střetávání měnících se dobových přístupů k překládání poezie s oním bohatým a komplikovaným materiálem, jakým je právě francouzské poezie konce 19. a počátku 20. století. Autorka záměrně volí sondy do díla čtyř emblematických autorů vymezeného období, aby mohla s mikroskopickým zaostřením sledovat vývoj uvádění jejich textů do dobového kontextu české literatury a kultury. Její volba reprezentativních osobností Baudelaira, Mallarméa, Rimbauda a Apollinaira je zcela legitimní a logická. A to nejen z čistě kvantitativních důvodů, tedy právě bohatosti jejich překladové recepce v našem kontextu, ale také proto, že se jedná o skutečně emblematické postavy celoevropské poezie, které musely nutně představovat stálou výzvu pro nové a nové generace překladatelů. Autorka se věnuje s nebývale důkladnou akribií interpretační analýze českých překladů klíčových děl těchto básníků v různých obdobích a nalézá díky tomuto chronologickému přístupu dobrou metodologickou platformu ke zkoumání jemných nuancí v překladatelských přístupech, díky nimž se před očima čtenáře plasticky zobrazuje také vývoj uvažování o překládání a o překladatelské praxi. To je ostatně jedním z důležitých přínosů monografie, neboť ta není jen sondou do překládání čtyř francouzských básníků přelomu 19. a 20. století, ale stává se zároveň s nadhledem podaným rozbořem překladatelských metod a přístupů, které se v průběhu 20. a 21. století neustále proměňují a rozvíjejí.

Shrnutí:

1/ Monografie se vyznačuje promyšlenou kompozicí, a to jak v rovině celkové koncepce, tak v detailním drobnohledu. Úvodní kapitoly pečlivě a systematicky připravují půdu pro druhou, analytickou část.

2/ Kniha není jen shrnutím bohatého faktografického materiálu (ačkoli již jen to by jistě bylo přínosné), nýbrž v pluralitním, polemickým příspěvkem k dané problematice.

3/ A je zároveň metodologicky propracovaná, přesná ve své argumentaci a odborně náležitě fundovaná.

Ze všech těchto důvodů představuje nepochybný přínos pro hlubší poznání procesů překladatelské recepce moderní francouzské poezie u nás, a to jak z pohledu translatologického tak z pohledu dějin novější české literatury.

Předkládaná práce je v celém svém rozsahu původní a není plagiátem.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

a/ Jak rozdílné jsou volby překladatelských přístupů při překladu stejných autorů a básní (např. Baudelaira či Apollinaira) u českých překladatelů z počátku 20. a z počátku 21. století s ohledem na odlišný literární kontext těchto období?

V celkovém pohledu na české překlady všech čtyř studovaných básníků: lze nalézt konzistentní strategii českých překladatelů při výběru básní pro překlad? A měly v tomto ohledu v nějakém smyslu výjimečné postavení známé, emblematické básně toho kterého autora (jako např. *Le Bateau ivre*, *Brise marine* apod.)?

Závěr

Habilitační práce Kateřiny Drskové *Překlady moderní francouzské poezie do češtiny a otázky básnického překladu na příkladu veršové tvorby vybraných francouzských autorů druhé poloviny 19. a počátku 20. století* **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Teorie a dějiny novější české literatury.

V Českých Budějovicích, dne 27. 9. 2025

A solid black rectangular box used to redact the signature of the reviewer.

podpis oponenta

Posudek oponenta habilitační práce

Uchazeč

Mgr. Kateřina Drsková, Ph.D.

Habilitační práce

Překlady moderní francouzské poezie do češtiny a otázky básnického překladu na příkladu veršové tvorby vybraných francouzských autorů druhé poloviny 19. a počátku 20. století

Oponent

Prof. Dr. Annalisa Cosentino

**Pracoviště
institute**

oponenta, Department of European, American and Intercultural Studies, Sapienza University of Rome

Cíl habilitační práce Mgr. Kateřiny Drskové je dobře vymezen, a úvodní stručný přehled dosavadního bádání, byť schematický, je užitečný do té míry, do které to studované téma dovoluje: jak sama autorka podotýká, „na výběr autorů a textů působí v každé době rozmanité faktory“ (s. 31). Pochopitelně musela autorka vymezit korpus analyzovaných překladů, a její rozhodnutí se soustředit na knižně publikované překlady „klasických“ autorů se jeví jako rozumné a produktivní, neboť jde o dostatečně rozsáhlý a porovnatelný materiál. O překladech publikovaných časopisecky mgr. Drsková tvrdí, že „podat ucelený obraz této produkce je téměř nemožné“, asi s ohledem na rozměry a cíl přítomné studie: snad se v budoucnosti odhodlá k takové práci, jelikož si je vědoma, že „časopisecky publikované překlady představují poměrně významný korpus a mají ve vztahu k překladům vydaným knižně nezanedbatelnou komplementární roli“, s. 35.

V přehledu českých teoretických úvah o literárním překladu považují za přednost práce Mgr. Drskové pozornost věnovaná Šaldovým úvahám o překladání a překladatelích, které jsou z poměrně méně známých v rámci jeho díla esejistického a v porovnání s úvahami o překladu od jiných kritiků, jako Otokar Fischer (jehož umění překladu Šalda obdivoval).

Část práce věnovaná rozboru překladů do češtiny poezie čtyř francouzských

Sapienza Università di Roma
CF 80209930587 – P. IVA 02133771002

studieuropei@uniroma1.it

Sede Marco Polo
Circonvallazione Tiburtina 4, 00185 Roma

Sede Facoltà di Lettere e Filosofia
Piazzale Aldo Moro 5, 00185 Roma

„klasiků“, pochopitelně nejpůvodnější, je metodologicky fundovaná – ovšem v rámci možnosti, jelikož komentář k literárnímu překladu prozrazuje řemeslnický charakter překladu samotného, a může obsahovat zdánlivě velmi nepřesné pojmy jako například „uvědomelejší volba lexikálních prostředků“, s. 73, nebo „Nám se zdá, že měl Josef Palivec pro mallarméovskou poetiku zřejmě cit“, s. 116.

Práci doplňuje přínosná příloha, která usnadňuje orientaci čtenáře: přináší totiž přehledným způsobem jak francouzské originály, tak analyzované české překlady.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

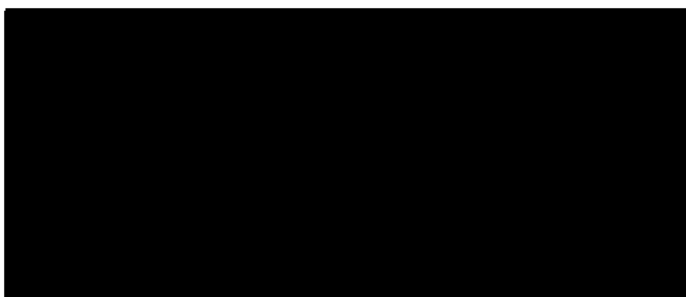
Proč myslíte, že úvahy o literárním překladu od autorů jako Otokar Fischer a Jiří Levý zachovají dosud aktuálnost a fundovanost?

Pokud budete pokračovat v bádání o českých překladech francouzských básníků, jakému souboru textů byste se chtěla příště věnovat?

Závěr

Habilitační práce Mgr. Kateřiny Drskové, Ph.D., „Překlady moderní francouzské poezie do češtiny a otázky básnického překladu na příkladu veršové tvorby vybraných francouzských autorů druhé poloviny 19. a počátku 20. století“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Teorie a dějiny novější české literatury.

V Římě, dne 26.09.2025

Oponentský posudek habilitační práce

Mgr. Kateřina Drsková, Ph.D. *Překlady moderní francouzské poezie do češtiny a otázky básnického překladu na příkladu veršované tvorby vybraných francouzských autorů druhé poloviny 19. a počátku 20. století. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity 2024, 270 s.*

Rozsáhlá, devítistránková a svým pojetím nutně selektivní bibliografie naznačuje, že je poměrně obtížné v oblasti překladu z francouzštiny do češtiny zaujmout takový náhled, který by byl inovativní, přitažlivý a výzkumně výtěžný. Kateřina Drsková našla uspokojivé řešení: soustředila se na překlady čtyř velkých básníků — Baudelaira, Rimbauda, Mallarméa a Apollinaira —, kteří dlouhodobě představovali výzvu českým překladatelům a byli opakovaně překládáni a vydáváni. Právě porovnání jednotlivých překladatelských přístupů v časovém sledu více než jednoho století, a to jak ve volbě básní, tak v řešení překladatelských úskalí, představuje jádro práce od strany 51 do strany 160. Analýzy a srovnání jsou doplněny ukázkami překladů v objemných přílohách — od strany 191 do strany 270 — umožňujících přehlednou komparaci překladů některých klíčových básní výše jmenovaných básníků.

Kladné stránky

Práce splňuje především dvě hlediska: je informativní a analytická. Prostor, který by skýtal prohloubení dané problematiky, spatřuji v syntetickém nadhledu a v rozšíření kontextuálního rozšíření, byť by to eventuálně zůstalo v rovině hypotetické. Ne vždy by sice bylo možno dospět ke zcela prokazatelným závěrům, nicméně by to mělo výhodu komplexnějšího pojetí recepční situace v českém prostředí.

K informativnímu cíli se směřují především úvodní dvě kapitoly týkající se „Vybraných aspektů současného uvažování o dějinách literárního překladu“ a „Překladů poezie z francouzštiny do češtiny“. Přimyká se k nim i první část třetí kapitoly „Koncepce a metody básnického překladu“, která podobně jako kapitola druhá zdůrazňuje periodizaci a paralelně tak shrnuje proměny dějin překladu a teoretického přemýšlení o překladu.

Analytická je pak převážně druhá část třetí kapitoly věnovaná přehledu a komparaci překladů poezie Charlese Baudelaira, Arthura Rimbauda, Stéphana Mallarméa a Guillaumea Apollinaira.

U každého z těchto básníků je prezentace perfektně členěna: prezentace básníka je promítnuta

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta
Arna Nováka 1/1, 602 00 Brno, Česká republika
T: +420 549 49 1500, www.phil.muni.cz

do českého kontextu a přehledu jednotlivých překladů a překladatelů, u každého z nich jsou identifikováni nejvýznačnější překladatelé a jejich překlady jsou postupně probírány a rozebírány. Výběr překladatelů považuji za ilustrativní a průkazný. Komparaci zvýhodňuje systematičnost rozboru dle jednotlivých aspektů: motivické výstavby a motivické progrese, rytmu, metra, hláskové orchestrace, tematického zaměření. Oceňuji střízlivý, věcný jazyk Kateřiny Drskové, bez metafor a obrazných popisů. To v tomto případě považuji za přidanou hodnotu: totéž měřítko a styl oproštěný od přebytných adjektiv zvyšují kvalitu komparace.

Kritické poznámky

Odtud se odvíjejí má ale. Právě úsilí o prohloubení komparace, ať už uvnitř podkapitol, nebo celkově, bylo lze rozvinout. Nelze si totiž nepovšimnout, že každý z překládaných francouzských básníků působil jinak, každý měl a má — vedle některých „univerzálních stálíc“ (Gustava Franccla, Františka Hrubína), — jiný soubor význačných překladatelů. Ten je na jedné straně dán dobově, časem recepce, ale také proměnami náhledu na samotné francouzské básníky. Některé dílčí konstatace se v rozbořech objevují, např. u Nezvalových překladů Rimbauda, ale i jinde.

Možná by také stálo za úvahu, jak v závěru porovnat místo, které každý z básníků zaujímá v české recepci, a to jak z hlediska dobového kontextu a vývoje české literatury, tak také z hlediska překladatelů. Nabízím naivně intuitivní poznámku k překladatelům Mallarméa: vedle dobové výzvy a vstřebávání francouzských vlivů (Vrchlický, Procházka, Lešehrad) a reakce na jejich úsilí, jsou tu pozdější idiosynkratičtí překladatelé František Hrubín a Ota Nechutová či Josef Palivec. Lze si položit otázku, proč tomu tak je?

Podobně Guillaume Apollinaire: proč *Alkoholy* a *Pásmo* přitahují takřka trvale, a to včetně básníků období normalizace i po něm. Nebo proč se v roce 1958 objevuje Kroupovo a Kunderovo vydání Apollinaira (včetně Kunderova překladu Pont Mirabeau, který považuji zdařilejší než Seifertův)? Apollinaire plní jinou úlohu v době Teigově a Nezvalově, jinou v 50. letech, jinou v období normalizace a později.

Jsem si vědom, že takové rozšíření pohledu na kontext české recepce by habilitandku mohl vystavit nebezpečí ne zcela bezpečných závěrů. Nicméně nabízí se přinejmenším pro habilitační diskusi.

To se týká kontextualizaci obecně. Například na straně 33 je konstatace „překvapivých návratů k dosud málo či vůbec nepublikovaným autorům první poloviny 20. století“. Ale i to lze vysvětlit rupturami a rozštěpením české literatury vlivem nejprve války, pak politiky a ideologie po roce 1948 a 1968. Vždyť mezi uvedenými básníky je celá generace avantgardy, které nutno znovu uvést k navázání kontinuity tam, kde byla přerušena. Podobně by bylo možno rozvést i konstataci o selektivním přístupu k francouzské literatuře v poúnorovém období (s. 49).

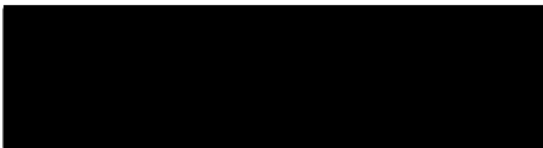
K výtkám připojuji jednu věcnou ke straně 101: Hrubínův překlad Rimbauda patrně nevyšel v roce 1956 k 50. výročí básníkovy úmrtí (1891), možná, hypoteticky, se připravoval ke 100. výročí narození (1854).

Závěrem

Výše uvedené kritické poznámky neumenšují kvalitu odvedené práce spočívající v přehledném zpracování velkého objemu primární a sekundární literatury a analytickém přehledu. Habilitandka se jistě k mým poznámkám vyjádří v diskusi.

Konstatuji, že habilitační práce Mgr. Kateřiny Drskové, Ph.D. splňuje veškeré náležitosti kladené na tento druh kvalifikačních prací. Proto předkládám habilitační komisi návrh na pokračování habilitačního řízení

V Brně 2. září 2025

Prof. PhDr. Petr Kyloušek, CSc.

FF MU Brno